

Reakcje związków karbonylowych z udziałem węgla α (C- α)

dr inż. Piotr Niemiec

Katedra Chemii,

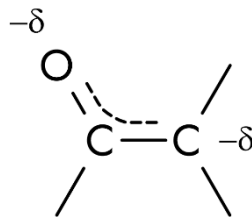
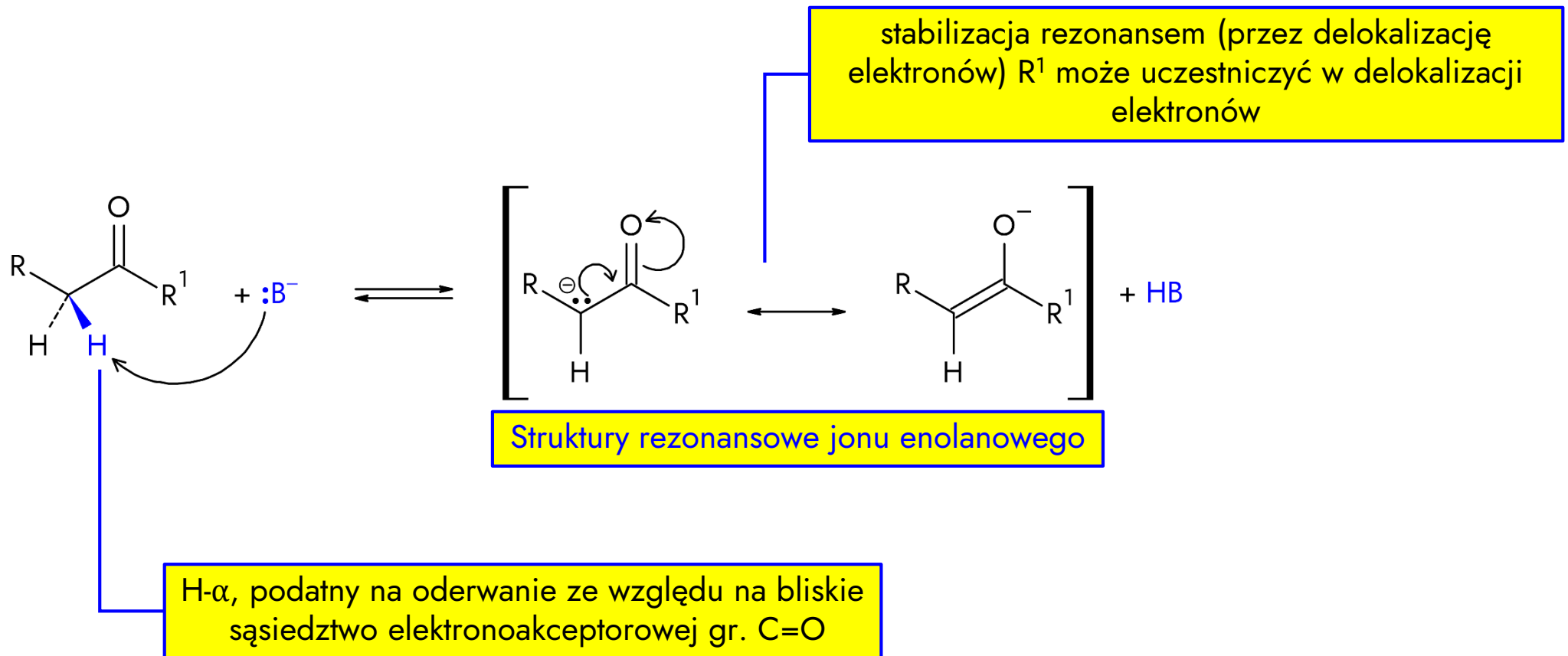
Wydział Matematyczno-Przyrodniczy

Akademia Tarnowska

mail: p_niemiec@atar.edu.pl

www: <https://piotrniemiec.atar.edu.pl>

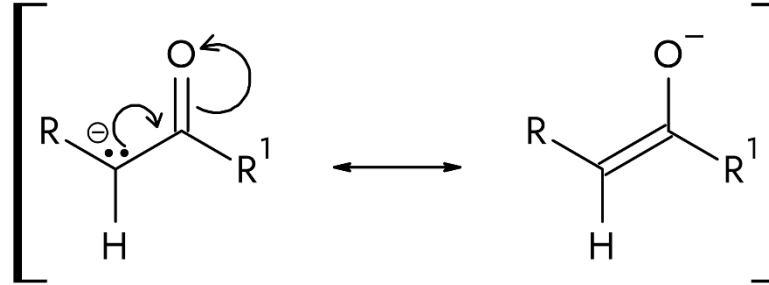
Kwasowość wodorów α

hybryda rezonansowa jonu enolanowego

Kwasowość wodorów α

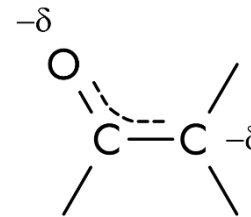
Ładunek ujemny „zlokalizowany na at. C”
Silne wiązanie C=O

Ładunek ujemny „zlokalizowany na at. O”
Słabsze wiązanie C=C

Struktury rezonansowe jonu enolanowego

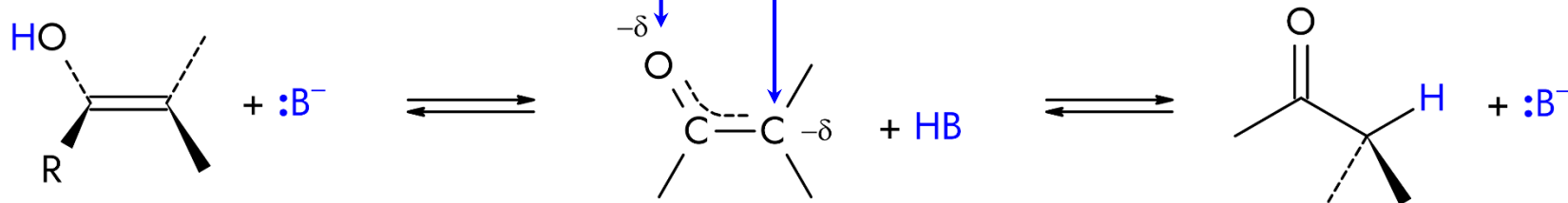
Mapa
potencjału
elektrostatycz
nego!

hybryda rezonansowa jonu enolanowego

Kwasowość wodorów α

tutaj może przyłączyć się proton

forma enolowa

enolan (jon) – zasada sprzężona do:
formy ketonowej i formy enolowej

forma ketonowa

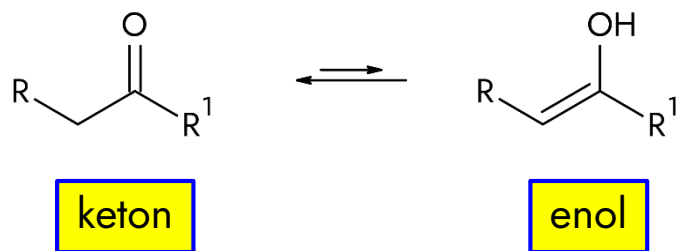
izomery konstytucyjne NIE struktury rezonansowe!!!

H⁺ migruje w H₃O⁺/OH⁻

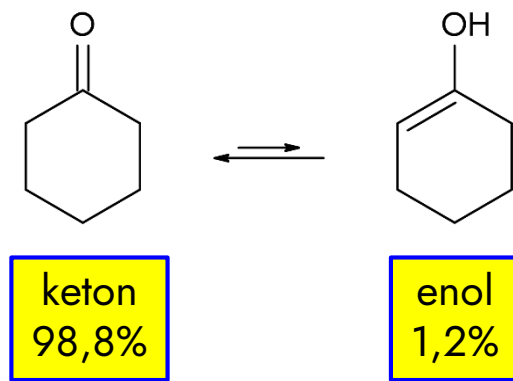
tautomery - wzajemnie przekształcane formy ketonowe i enolowe

tautomeryzacja - wzajemna konwersja jednej formy w drugą

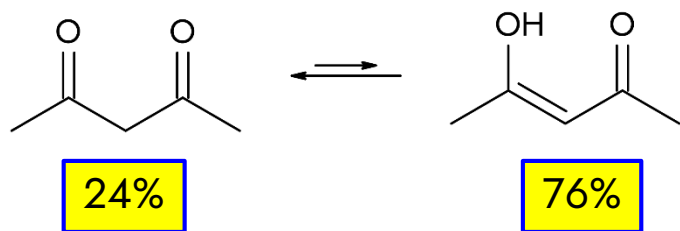
Tautomery ketonowe i enolowe

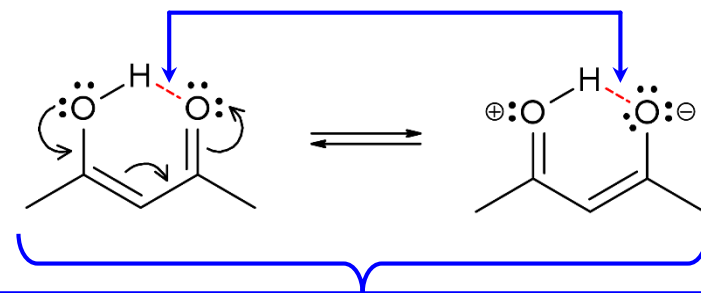
π C=O ok. 364 kJ/mol
 π C=C ok. 250 kJ/mol

związki β -dikarbonyłowe

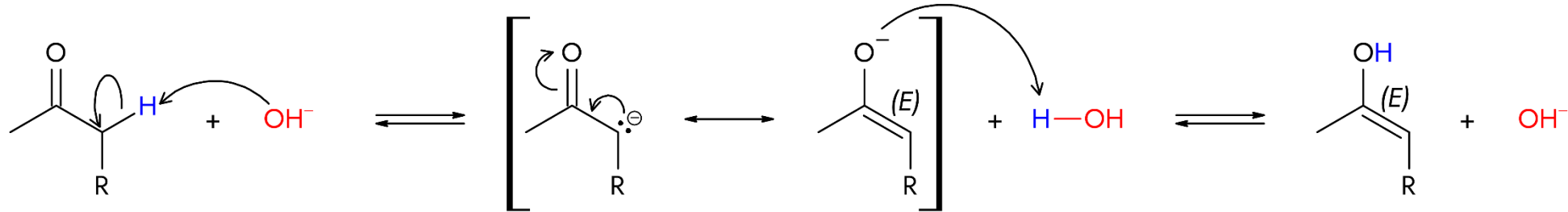
wiązania wodorowe

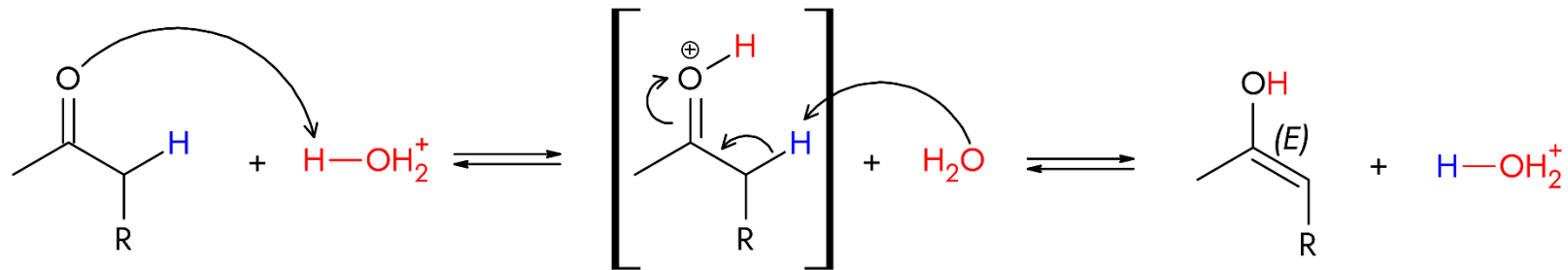
rezonansowa stabilizacja formy enolowej

Tautomery ketonowe i enolowe

kataliza zasadowa

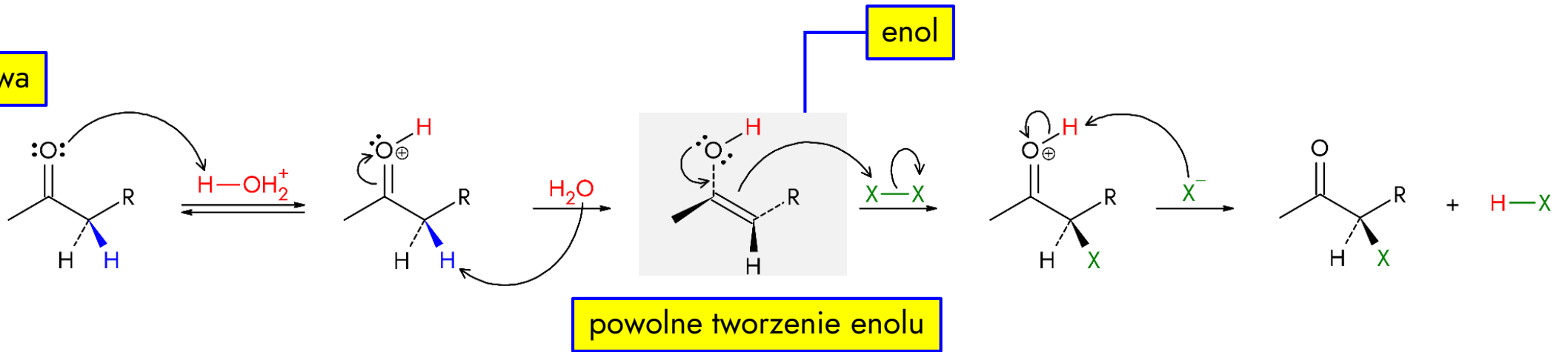

kataliza kwasowa

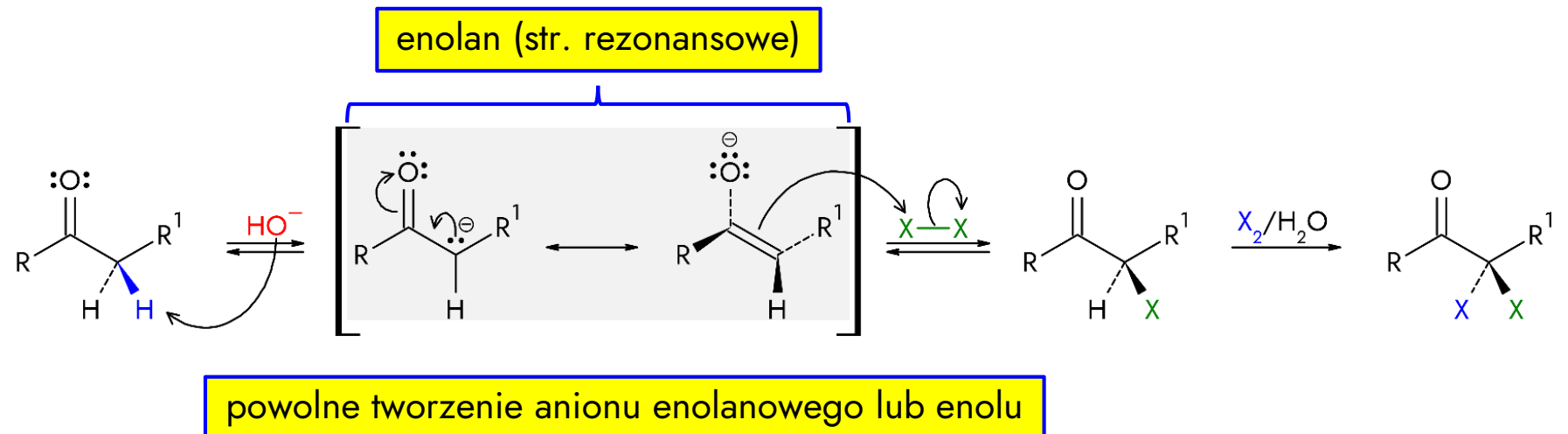

Reakcje przebiegające przez enole i enolany – halogenowanie atomu C α

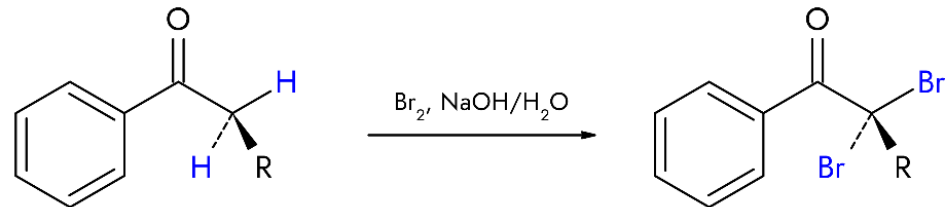
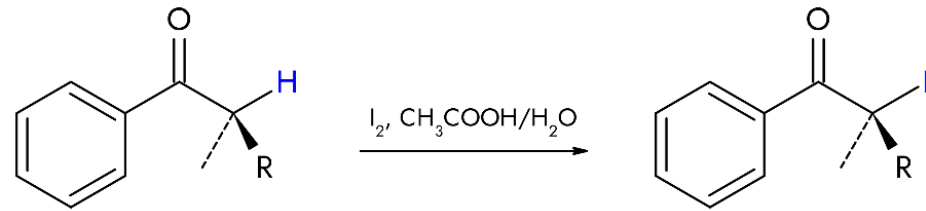
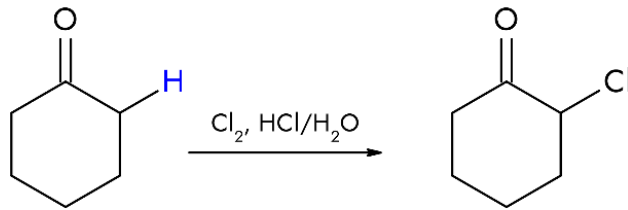
kataliza kwasowa

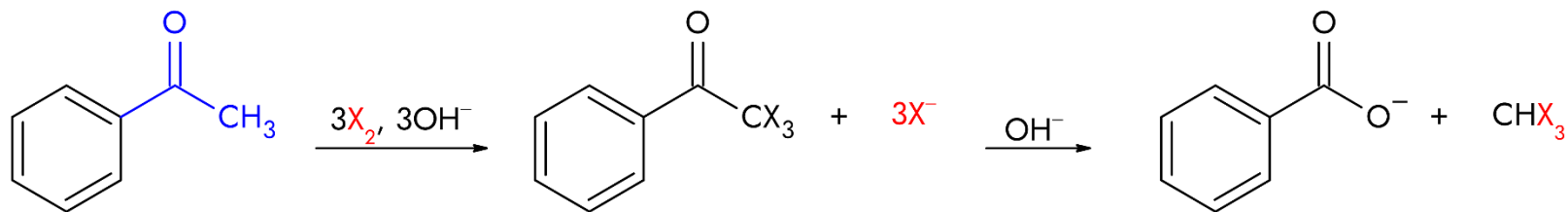
kataliza zasadowa

Reakcje przebiegające przez enole i enolany – halogenowanie atomu C $^{\alpha}$

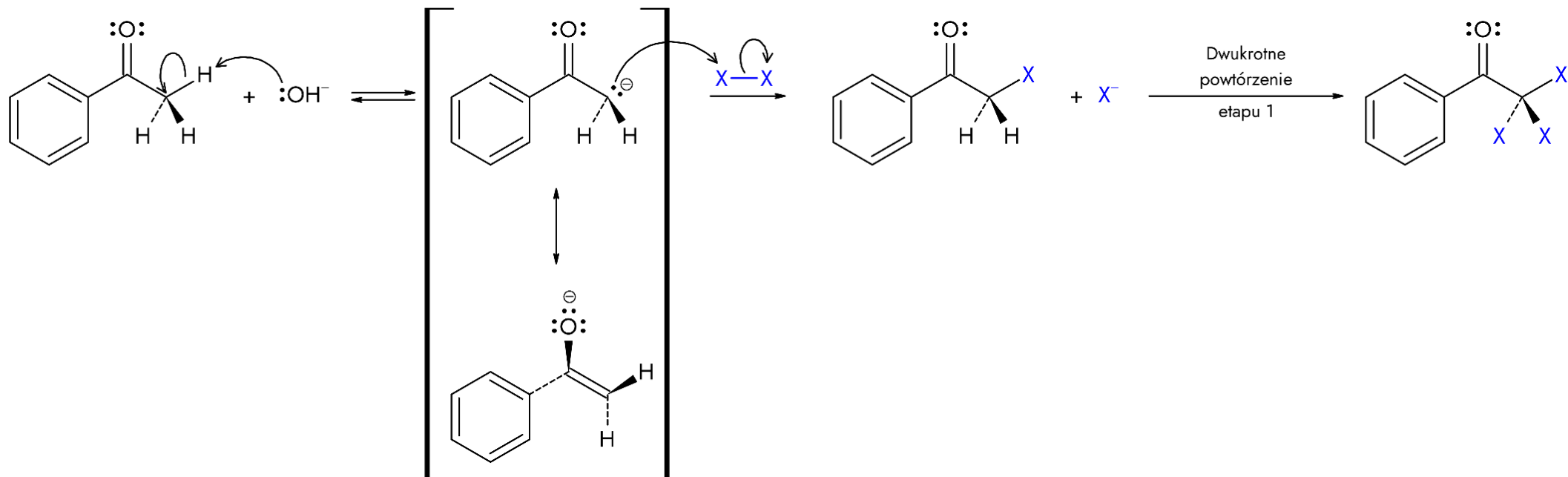
Reakcje przebiegające przez enole i enolany – reakcja haloformowa

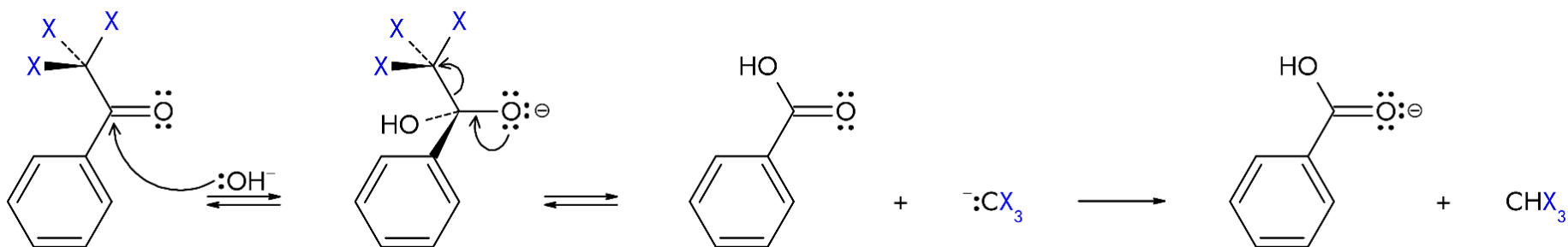
- tylko dla ketonów metylowych;
- bezpośrednie przekształcenie ketonu metylowego do kwasu karboksylowego
- każdy wprowadzony X zwiększa kwasowość H^α ;
- karboanion jako grupa opuszczająca!

Reakcje przebiegające przez enole i enolany – reakcja haloformowa

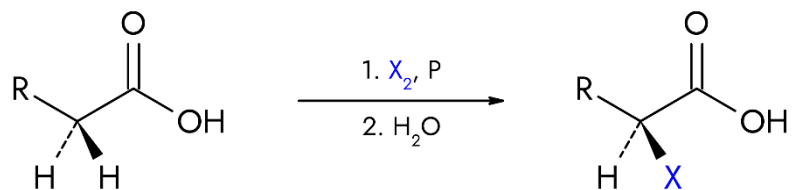
Etap halogenowania

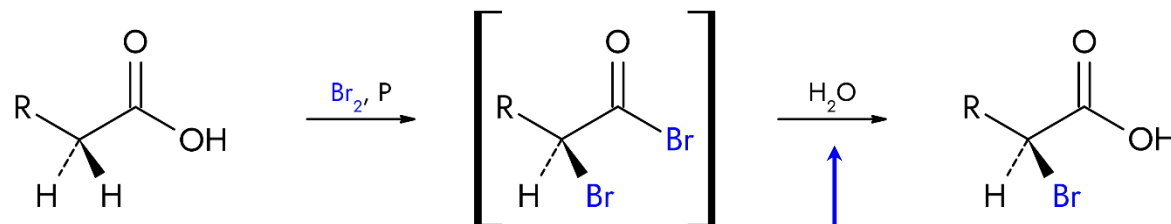
Etap substytucji do grupy acylowej

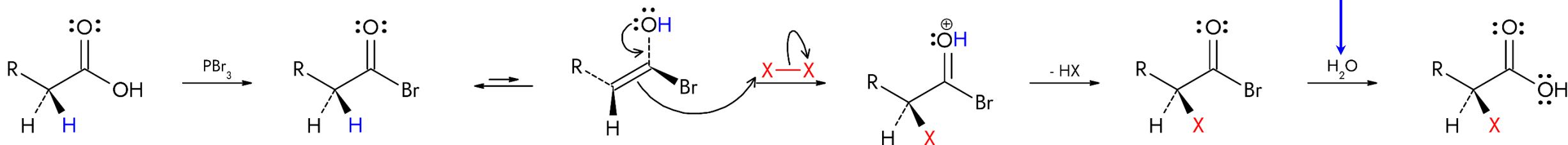
Reakcje przebiegające przez enole i enolany – reakcja Hella, Volharda i Zielińskiego

X = Cl, (Cl₂/PCl₃, Cl₂/P (czerwony)); Cl₂/PBr₃
 X = Br (Br₂/P (czerwony)); Br₂/PBr₃

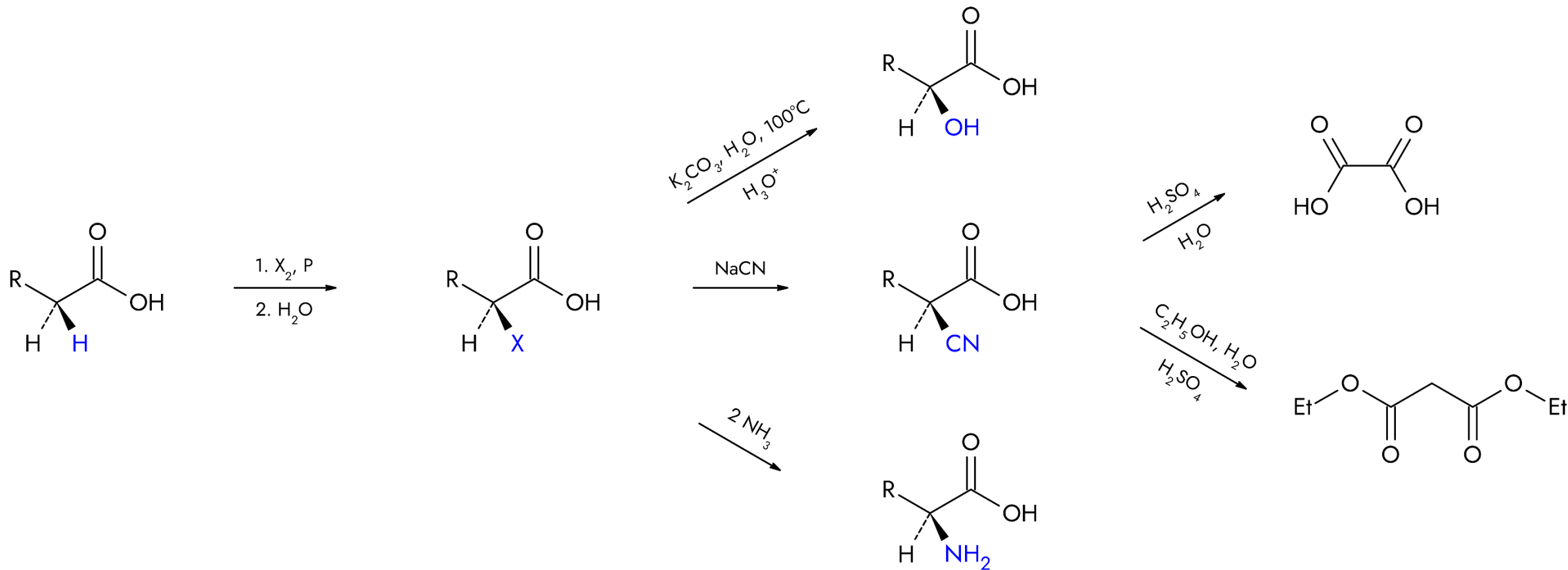

hydroliza

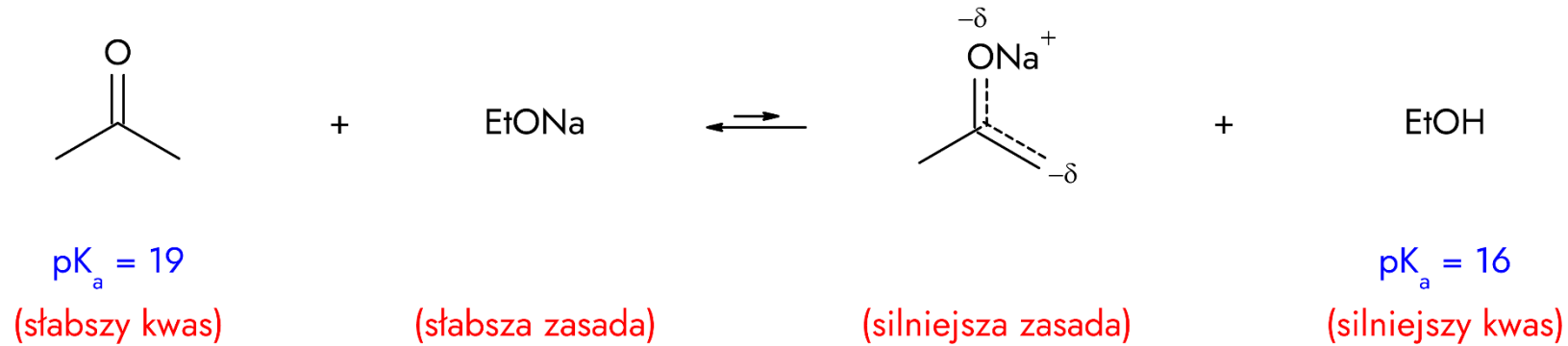
Reakcje przebiegające przez enole i enolany – reakcja Hella, Volharda i Zielińskiego

wykorzystanie α -halogenokwasów karboksylowych

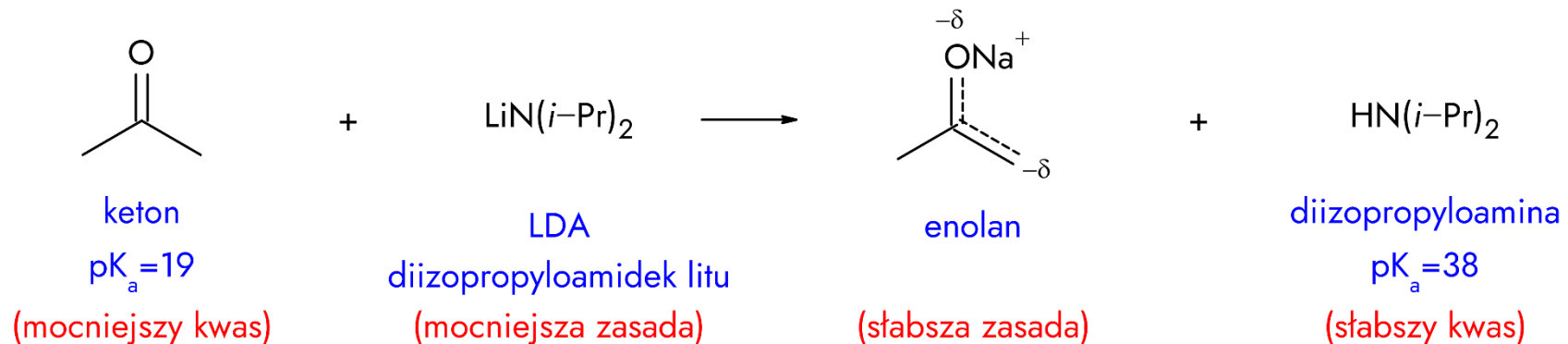

Enolany litu

w obecności **słabej zasady** (etanolan sody w etanolu)

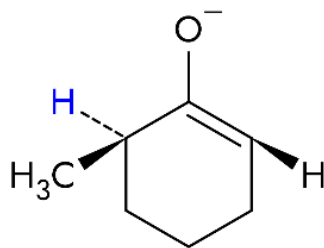

w obecności **mocnej zasady** (LDA)

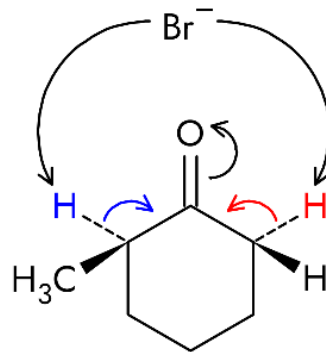

Enolany litu - regioselektywność

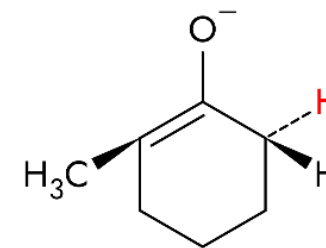
tworzenie enolanu termodynamicznego:

Enolan kinetyczny
(mniej stabilny)

← słaba zasada
w rozpuszczalniku
protocnym →

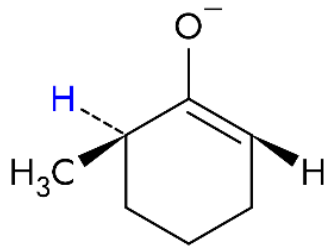
Enolan termodynamiczny
(bardziej stabilny)

keton niesymetryczny:
2-metylocykloheksanon

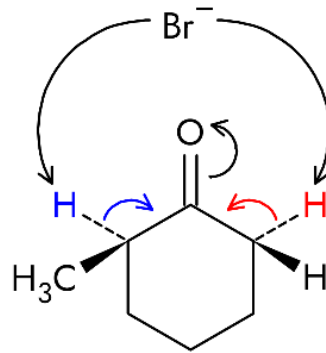
który enolan dominuje w reakcji, zależy od tego, czy enolan powstaje w warunkach sprzyjających równowadze kwasowo-zasadowej

Enolany litu - regioselektywność

tworzenie enolanu termodynamicznego:

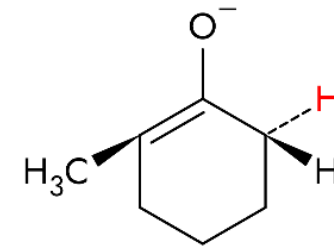

Enolan kinetyczny
(mniej stabilny)

keton niesymetryczny:
2-metylocykloheksanon

← słaba zasada
w rozpuszczalniku
protocznym →

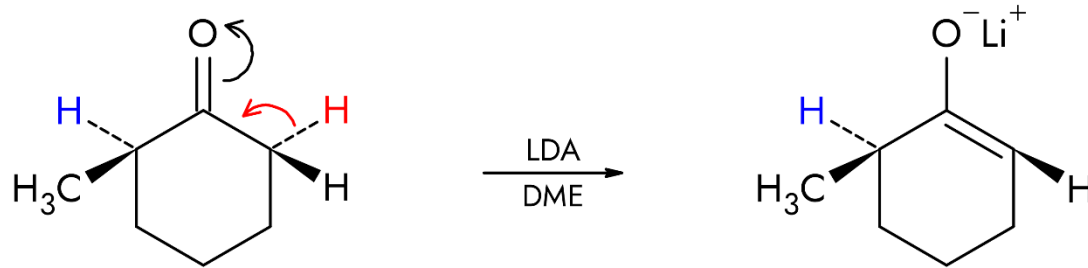
Enolan termodynamiczny
(bardziej stabilny)

enolan termodynamiczny:

- bardziej stabilny
 - stabilność enolanów tak jak stabilność alkenów
 - bardziej podstawiony enolan (alken) = bardziej stabilny
- dominuje w warunkach kontroli termodynamicznej
 - możliwa równowaga enolanów

Enolany litu - regioselektywność

tworzenie enolanu termodynamicznego:

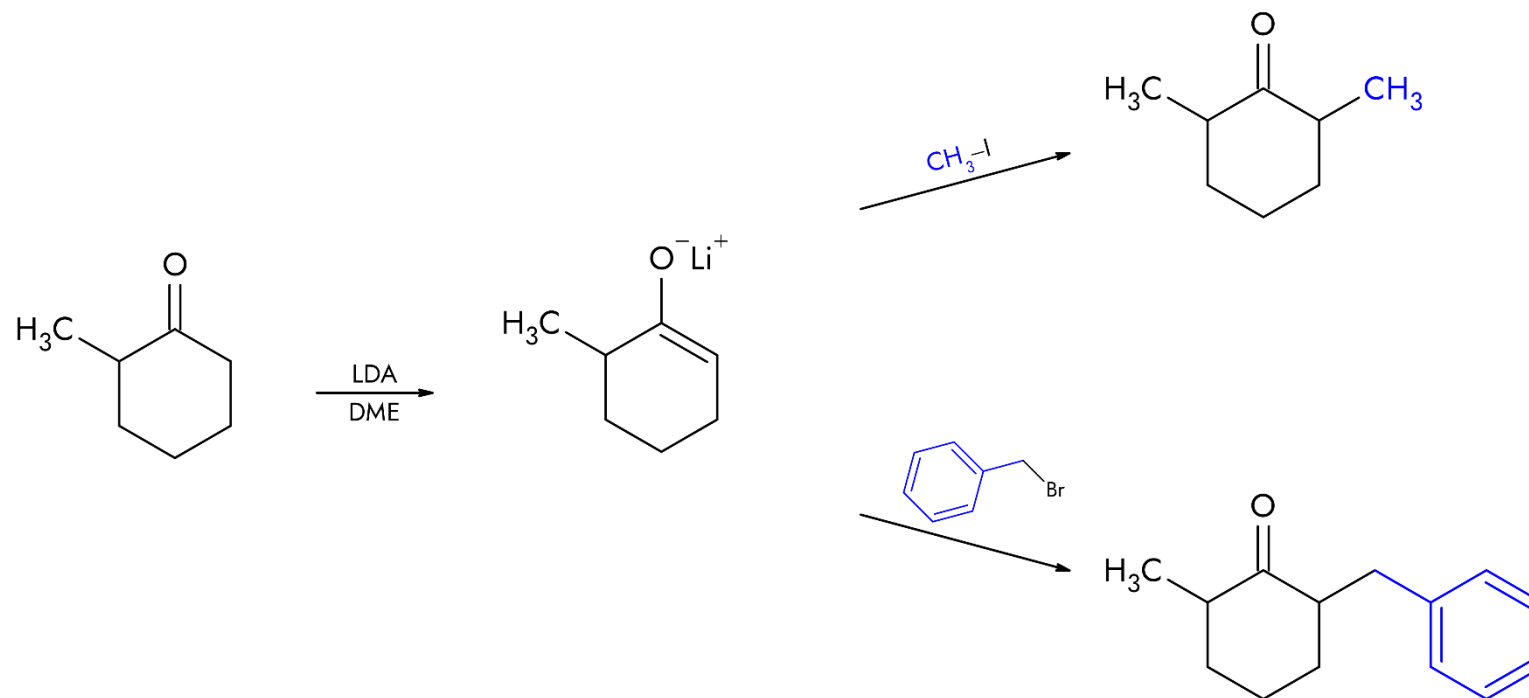

ten enolan powstaje szybciej,
ponieważ silna zasada z zawadą przestrzenną
szybciej usuwa bardziej odsłonięty proton

enolan kinetyczny:

- powstaje szybciej z najbardziej odsłoniętego atomu wodoru α ;
- dominuje w warunkach kontroli kinetycznej
 - nie sprzyja wystąpieniu równowagi możliwych enolanów
- LDA w THF lub DME

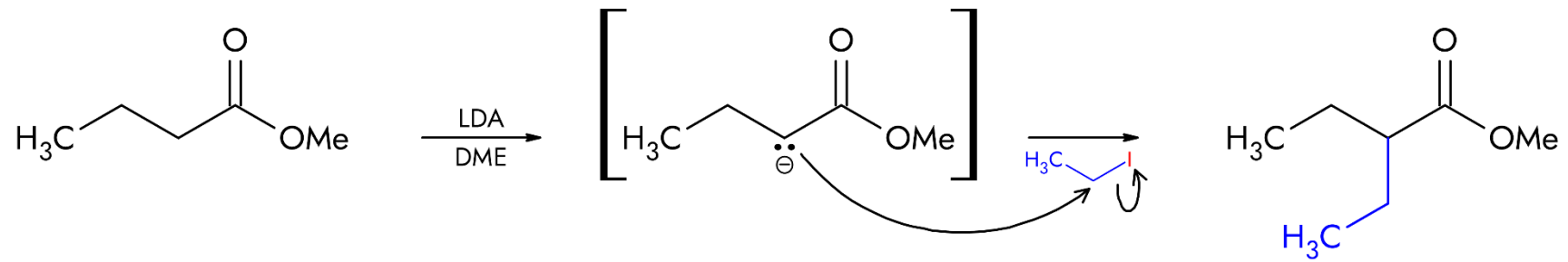
Enolany litu – bezpośrednie alkirowanie ketonów

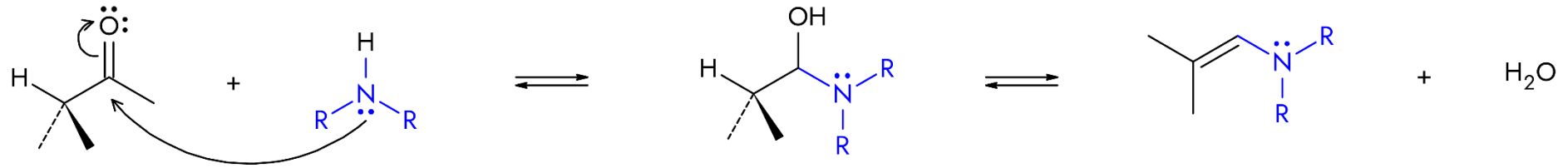
reakcje alkirowania - $\text{S}_{\text{N}}2$:

- 1° halogenki alkilowe;
- 1° halogenki benzyłowe;
- 1° halogenki alilowe;
- halogenki 2° (wiele) i 3° (wszystkie) - reakcja eliminacji

Enolany litu – bezpośrednie alkirowanie estrów

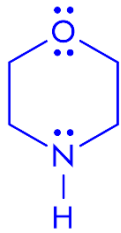
Synteza enamin.

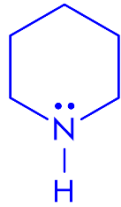
aldehyd lub keton

2° amina

enamina

morfolidyna

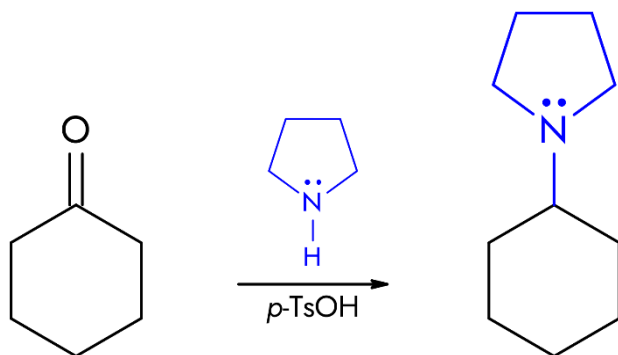

piperydyna

pirolidyna

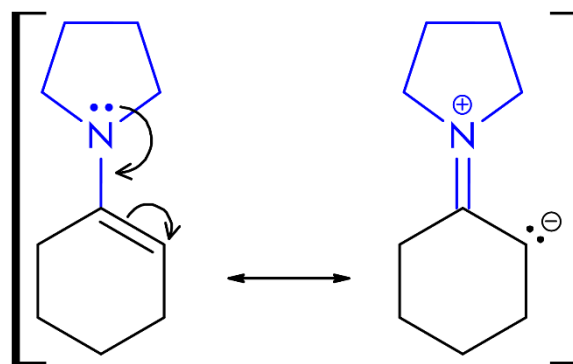
Synteza enamin.

enamina - bardzo dobry nukleofil!!

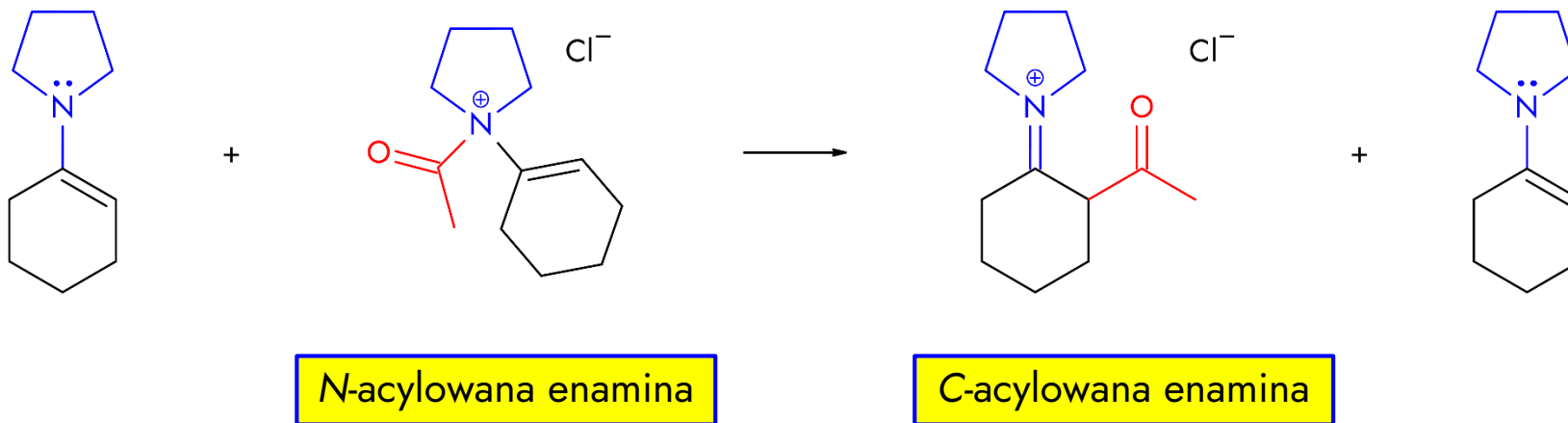
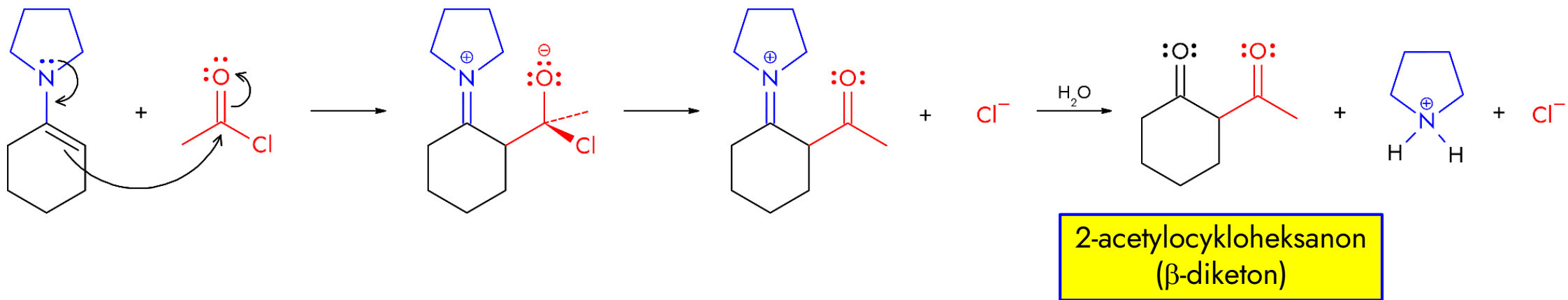
- dwa nukleofilowe atomy (N, C) w strukturze;

wkład tej struktury w hybrydę rezonansową zwiększa nukleofilowość atomu azotu

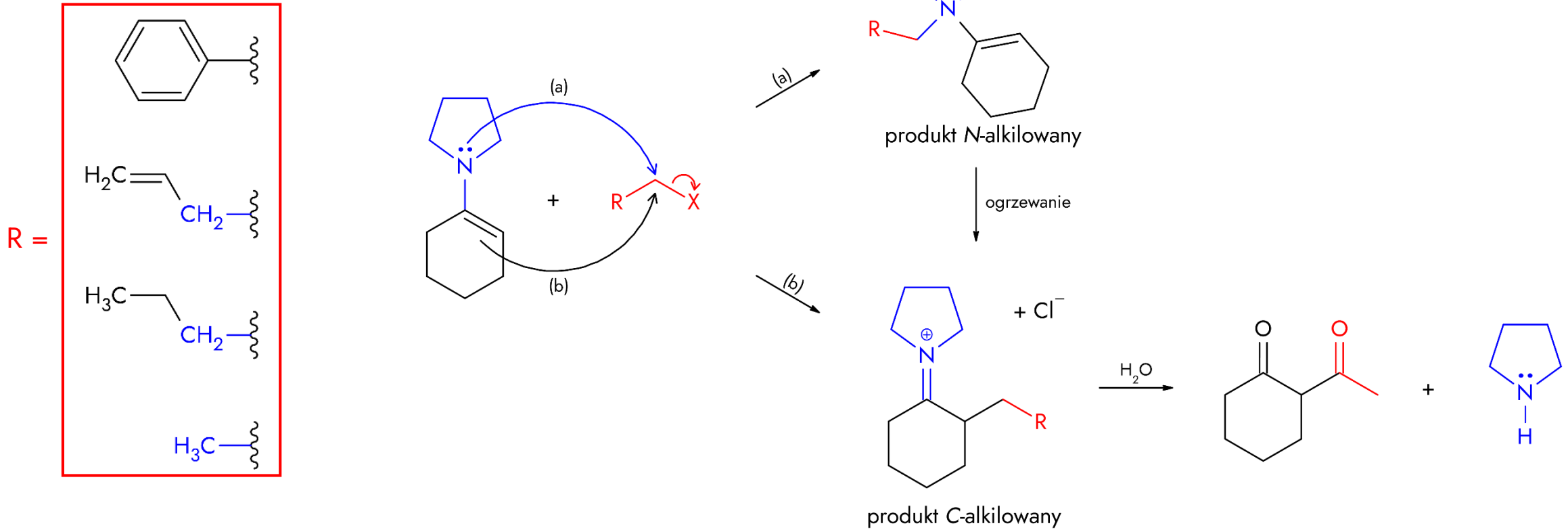
wkład tej struktury w hybrydę rezonansową zwiększa nukleofilowość atomu węgla

Reakcja enaminowa Storka

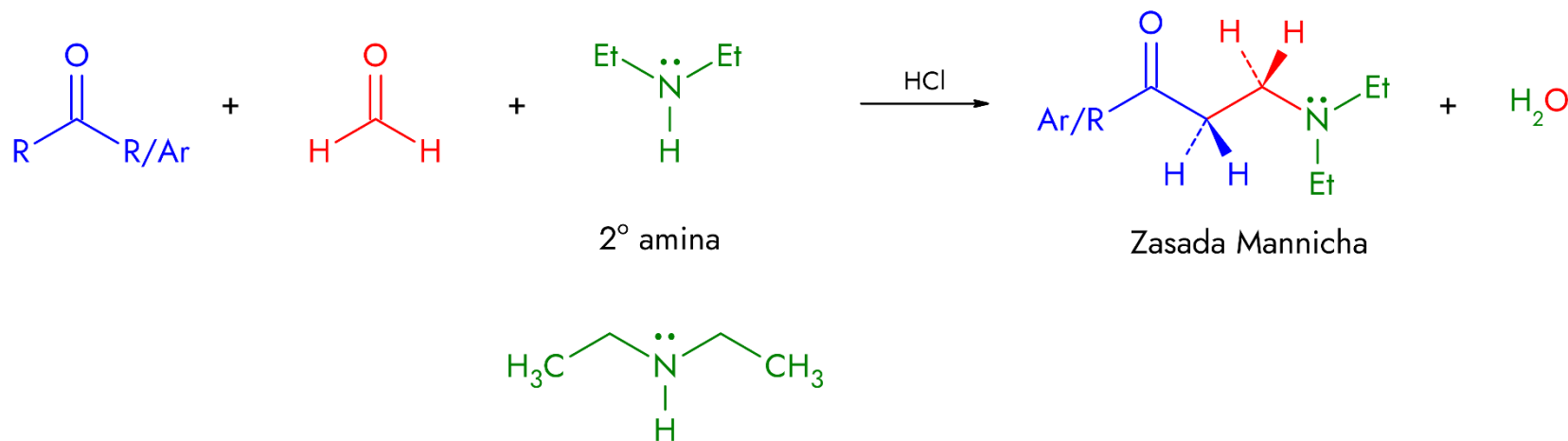
Reakcja enaminowa Storka

produkt *N*-acylowania jest niestabilny i przechodzi w produkt *C*-acylowania

α -aminometylowanie ketonów – reakcja Mannicha

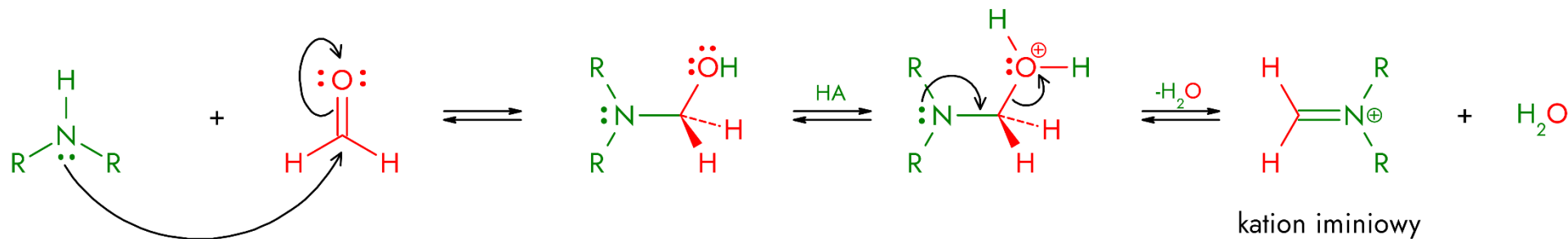
związki zdolne do tworzenia enolu
reagują z iminami powstałymi z formaldehydu i 1°/2° aminy
dając β -aminoalkilokarbonylowe (zasady Mannicha)

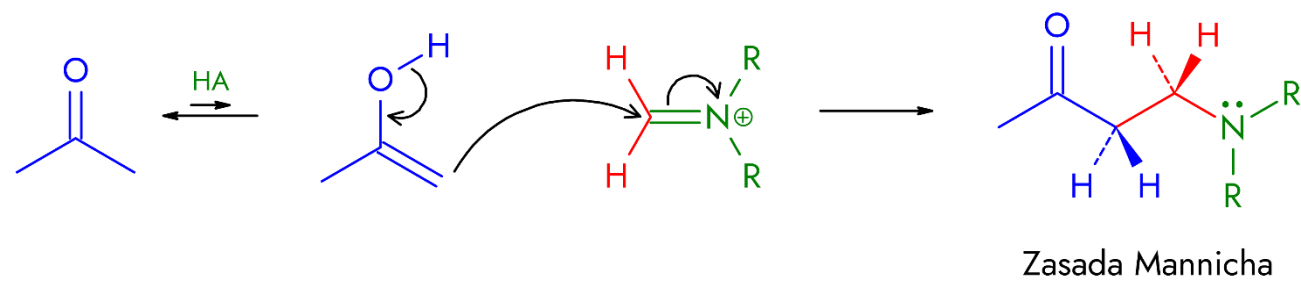
α -aminometylowanie ketonów – reakcja Mannicha

Różne mechanizmy w zależności od substratów i stosowanych warunków

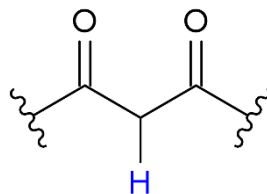
Etap 1

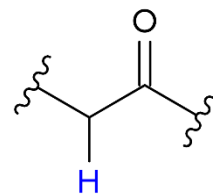
Etap 2

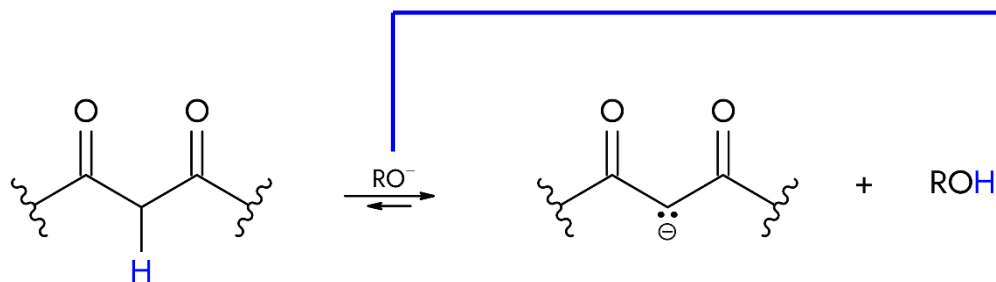
Enolany związków β -dikarboksylowych

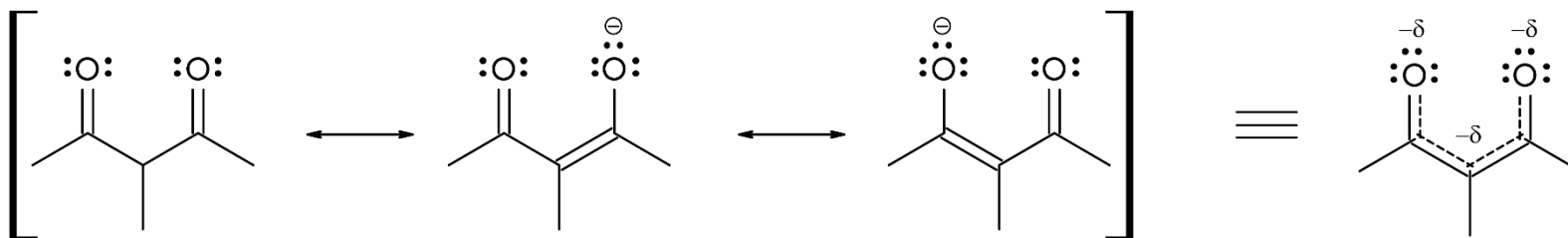
pK_a 9-11

pK_a 18-20

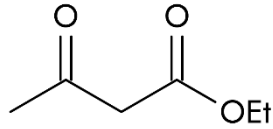

do utworzenia enolanu zw. dikarbonylowego
słabsza zasada np. etanolan nie LDA

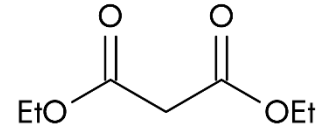

struktury i hybryda rezonansowe jonu β -dikarbonylowego

Enolany związków β -dikarboksylowych

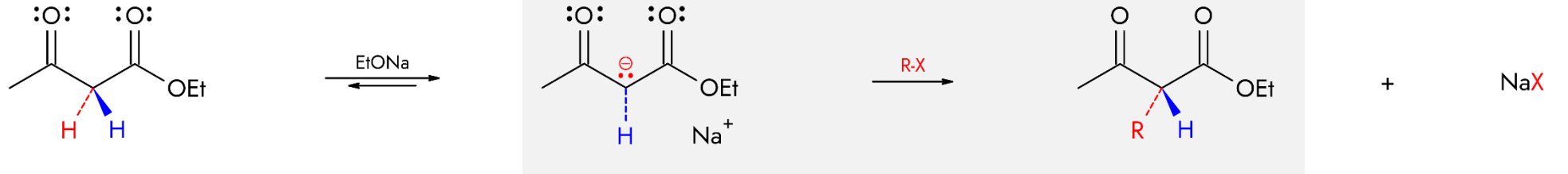
ester etylowy kwasu acetylooctowego
(acetylooctan etylu, 3-oksobutanian etylu)

malonian dietylu
(propano-1,3-dionian etylu)

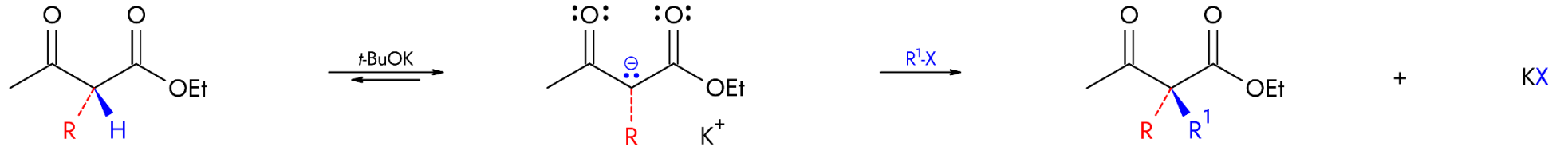
Synteza ketonów metylowych. Synteza z acetylooctanu etylu

alkilowanie

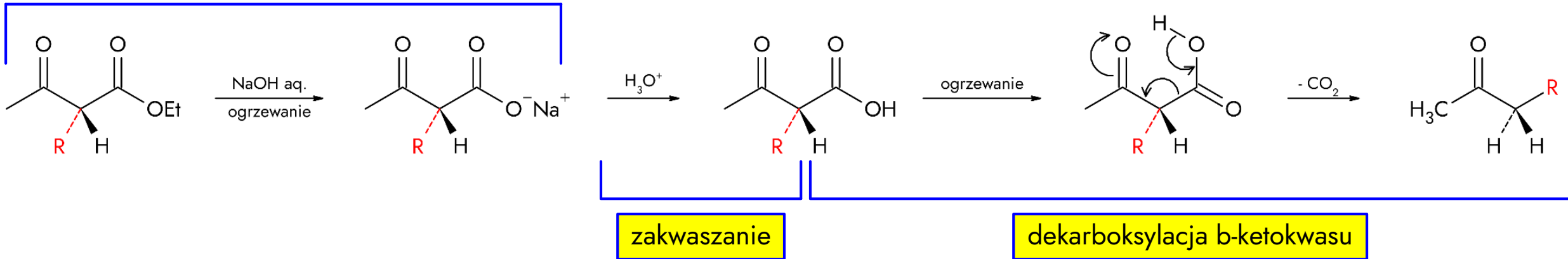
synteza z estrów kwasu acetylooctowego

dialkilowanie

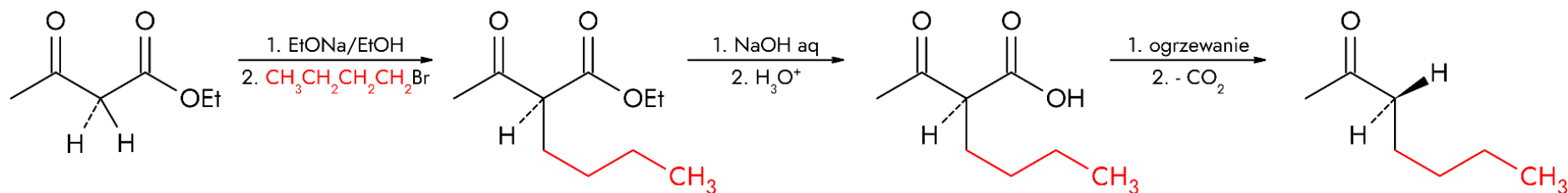
Synteza ketonów metylowych. Synteza z acetylooctanu etylu

zasadowa hydroliza gr. estrowej

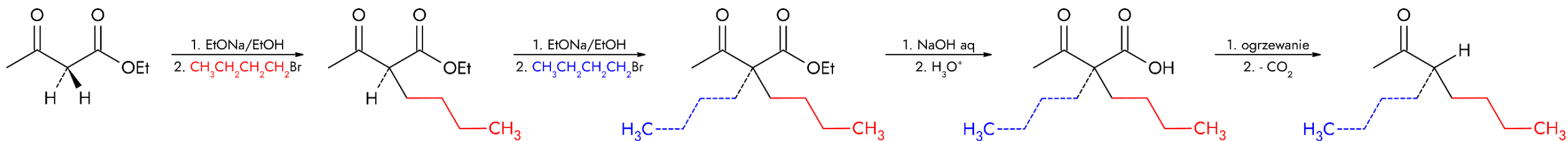

Synteza ketonów metylowych. Synteza z acetylooctanu etylu

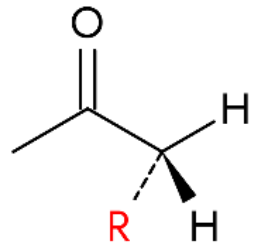
monoalkilowanie

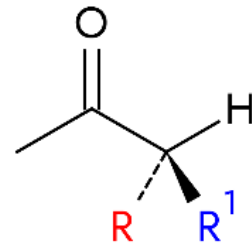
dialkylowanie

Synteza ketonów metylowych. Synteza z acetylooctanu etylu

monopodstawiony aceton

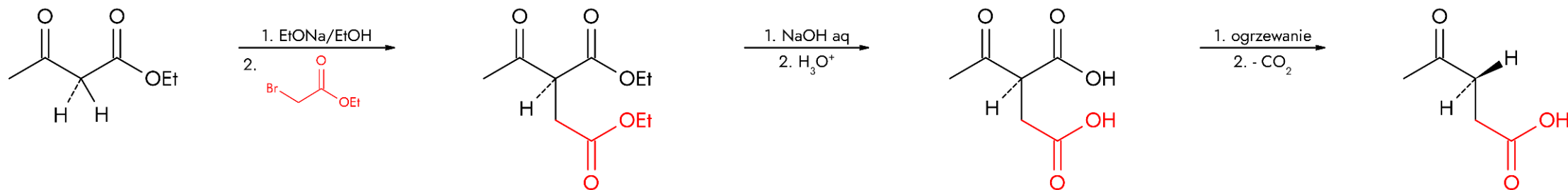

dipodstawiony aceton

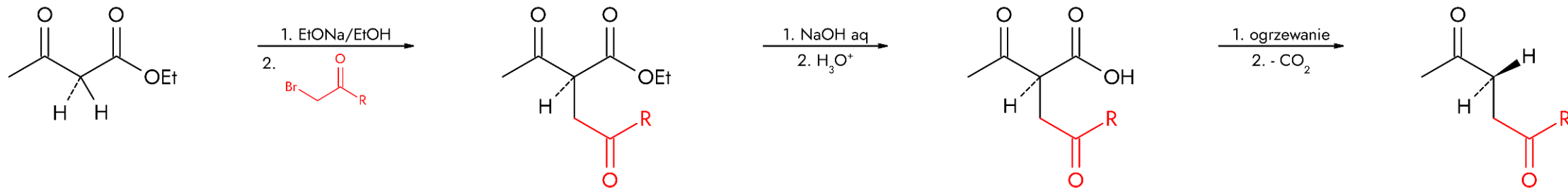
acetylooctan etylu użyteczny odczynnik do wytwarzania ketonów metylowych;

Synteza ketonów metylowych. Synteza z acetylooctanu etylu

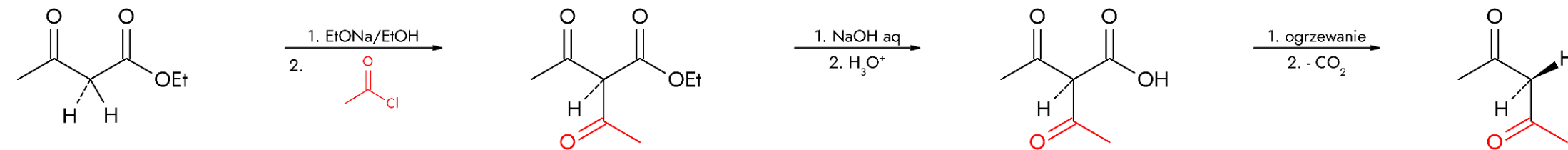
halogenoestry $\rightarrow$ γ -oksokwasy

halogenoketony $\rightarrow$ γ -diketony

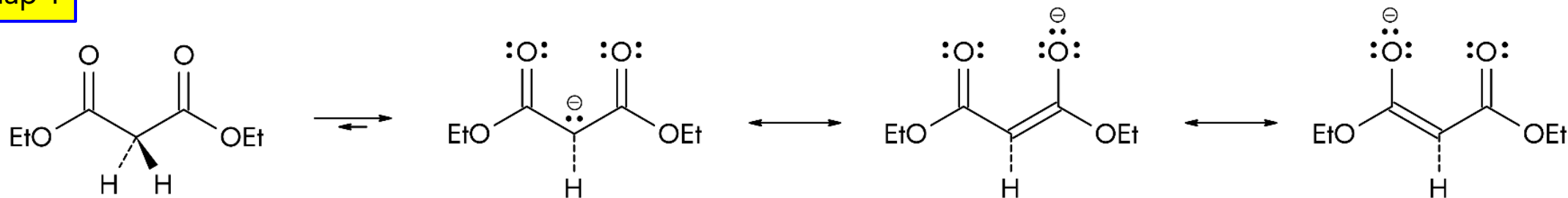

chlorki kwasowe

Synteza podstawionych kwasów octowych. Synteza z estrów malonowych

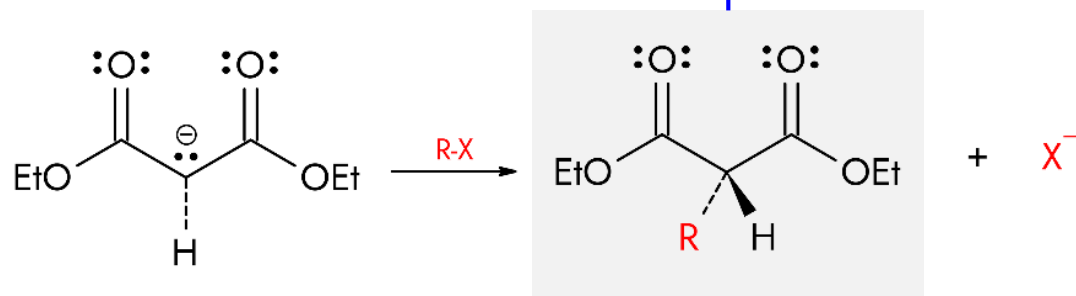
Etap 1

Anion stabilizowany rezonansem

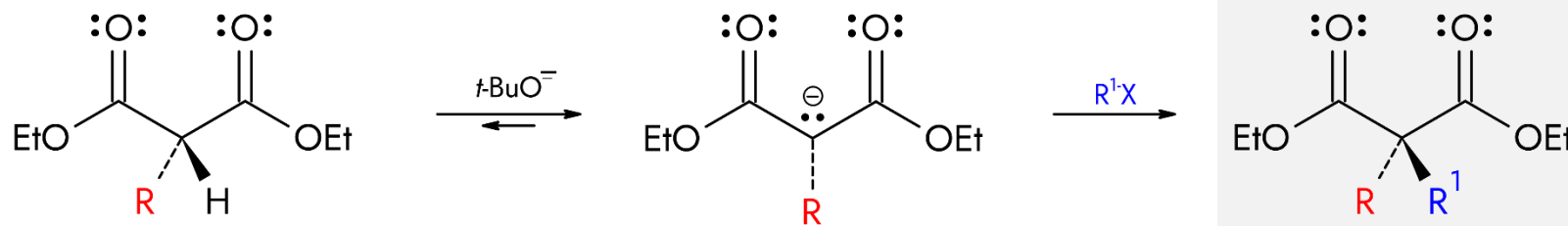
Etap 2

alkilowanie S_N2

ester monoalkilomalonowy

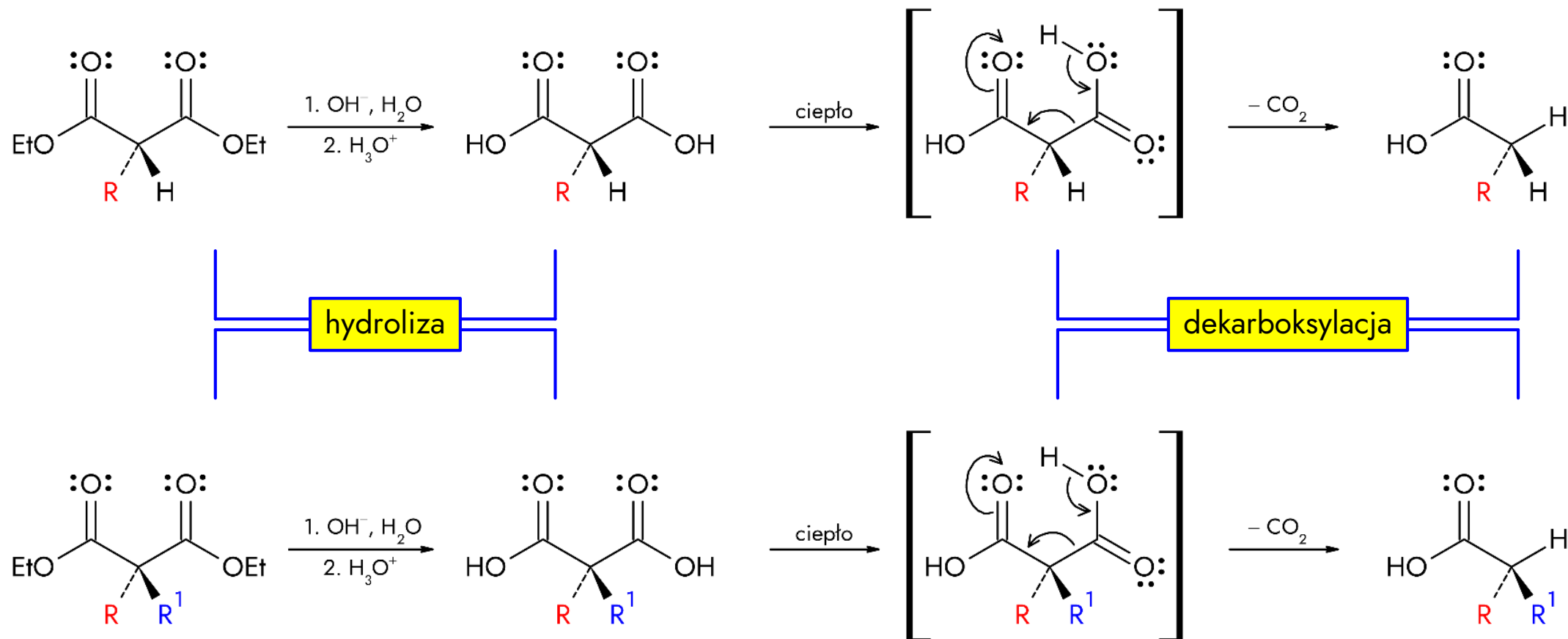
dialkilowanie S_N2

ester dialkilomalonowy

Synteza podstawionych kwasów octowych. Synteza z estrów malonowych

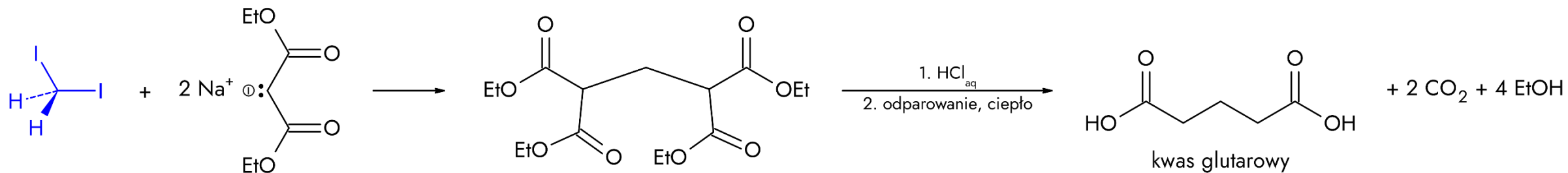
Etap 3

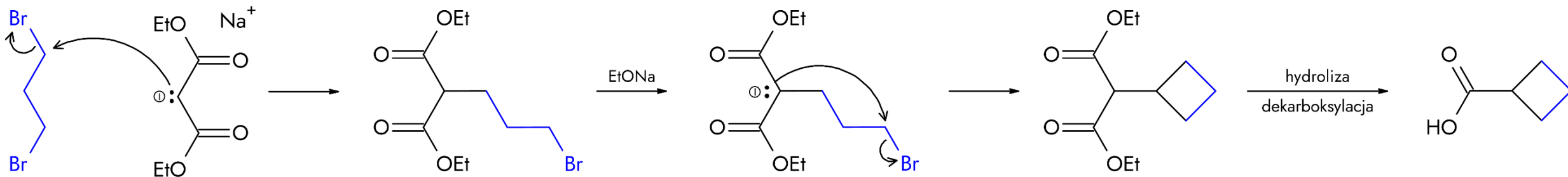
ester mono- lub dialkilomalonowy ulega hydrolizie do kwasu mono- lub dialkilomalonowego, a otrzymane podstawione kwasy malonowe można łatwo dekarboksylować do mono lub dipodstawionego kwasu octowego

Synteza podstawionych kwasów octowych. Synteza z estrów malonowych

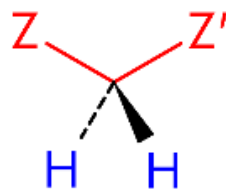
Dihalogenoalkan (geminalny) $\rightarrow$ kwas dikarboksylowy

dihalogenoalkan $\rightarrow$ kwas karboksylowy z pierścieniem trój-, cztero-, pięcio- i sześcioczłonowy

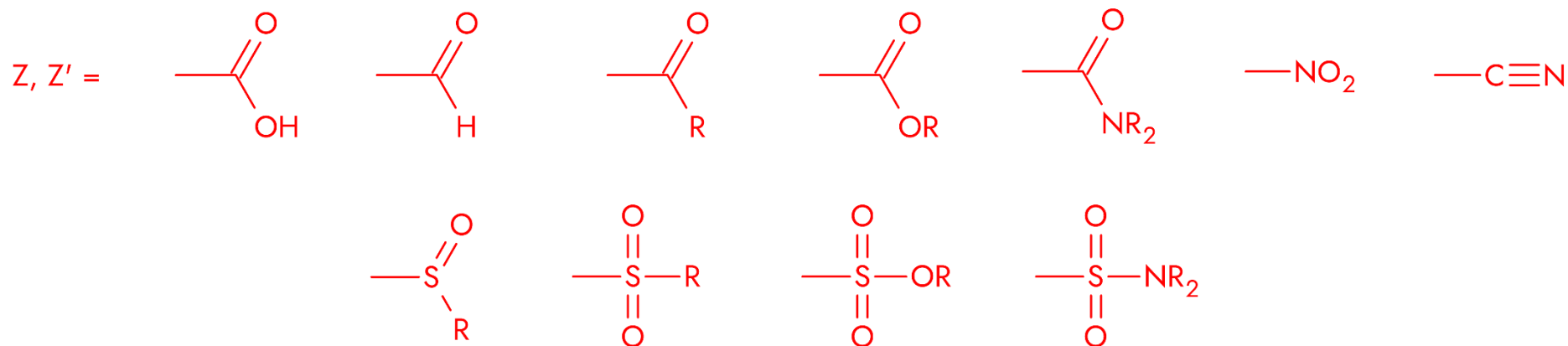

Reakcje związków z aktywnymi atomami H

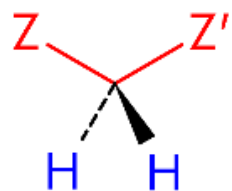
związek z aktywowanymi atomami wodoru, Z, Z' – grupy wyciągające elektrony

Grupy wyciągające elektrony mogą być różnymi podstawnikami, np.:

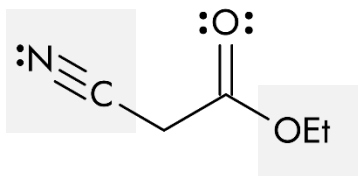
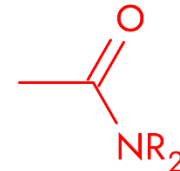
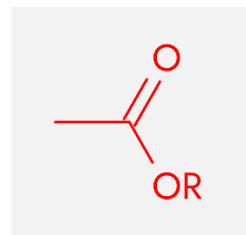
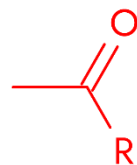
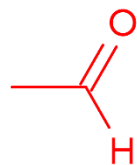
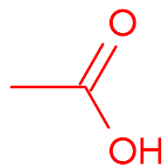

pK_a zw. z aktywowanymi atomami H: 3-13!!

Reakcje związków z aktywnymi atomami H

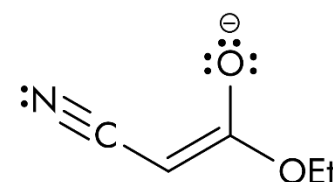
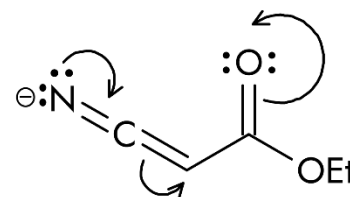
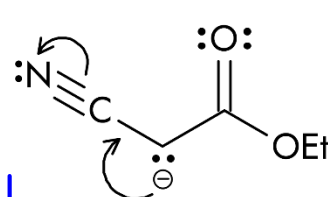

$Z, Z' =$

cyjanooctan etylu

zasada

Struktury rezonansowe anionu cyjanooctanu etylu

alkilowanie i (możliwe) dialkilowanie

+

